

KİTAP TANITIMI – DEĞERLENDİRME

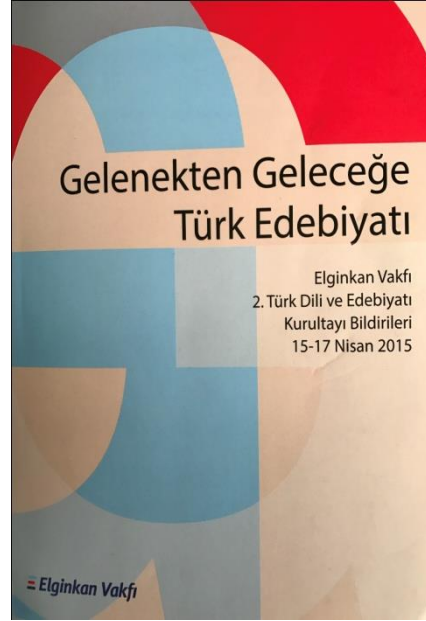
(Book Review)

Ferhat ÇETİNKAYA*

GELENEKTEN GELECEĞE TÜRK EDEBİYATI KİTABI "The Book of From Tradition to The Future Turkish Literature"

(Elginkan Vakfı 2. Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı Bildirileri)
Kitabevi Yayınları, 1.Baskı: İstanbul, 2016,
ISBN: 978-605-65151-0-1, Sertifika No: 30920

Elginkan Vakfı, ülkemize daha çok sanayi alanında hizmet veren Ahmet Elginkan tarafından kurulmuştur. Vakıf aracılığıyla birçok hizmeti bulunan ailenin bir topluluk oluşturması ve farklı alanlara da katkı sunması dikkat çekicidir. İnternet sitelerinden vakfın amacını "kültür değerlerimizi, tarihimizde bizi büyüten örf, adet ve manevi değerlerimizi ve Türkçemizi araştırmak, araştırmaları desteklemek, korumak, yaşatmak ve tanıtmak" şeklinde belirten Elginkan Topluluğu, bu hedefler doğrultusunda bilim, teknoloji ve eğitim alanlarındaki faaliyetlere teşvik edici uygulamaları bulunmaktadır. Elginkan Vakfı, aynı zamanda Türk kültürüne, edebiyatına, diline katkı sağlamak amacıyla iki yılda bir olmak üzere kurultay düzenleme kararı almıştır. İlkinin 17-19 Nisan 2013 yılında "Geçmişten Geleceğe Türkçe" adıyla; ikincisini ise 15-17 Nisan 2015 yılında "Gelenekten Geleceğe Türk Edebiyatı" adıyla düzenlemiştir.

Elginkan Vakfı tarafından 15-17 Nisan 2015 tarihinde ikincisi düzenlenen kurultayda kırk bildiri sunulmuş ve basılmıştır. Tanıtımını yaptığımız bu bildiri kitabında vakfın amacı, ilkeleri anlatılmış ve ülke çapında tanınan yazarlar ve bilim insanları tarafınca bilimsel düzeyi yüksek ve nitelikli

* Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Diyarbakır/TÜRKİYE;
ferhat.cetinkaya@dicle.edu.tr

örnek metinler üzerinden edebiyattaki geleneğe dikkat çekmiştir. Kurultay, Doğan Hızlan'ın başkanlığında gerçekleştirilen Açık Oturum ile başlamıştır. Açık Oturuma katılan yazarlar şu şekildedir: Oya Baydar, Erol Üyepazarcı, Ahmet Ümit, Hikmet Temal Akarsu, Murat Gülsoy. Açık Oturumdan sonra, ülkenin farklı şehir ve üniversitelerinden sempozyuma katkı sağlayan bilim insanları, geleneğin edebiyat eserlerine nasıl yansıtıldığına dikkat çekmişlerdir. Çalışmamızda modern ve postmodern metinlerde gelenek unsurlarını tespit eden araştırmacıların sunduğu bildirimleri değerlendirme imkânı bulduk.

Modern Şiirde Gelenek Üzerine Sunulan Bildiriler

Nazım Hikmet'in Şiirine Geleneğin Katkıları (Kâzım Yetiş): Modern şiirdeki gelenek izlerine dikkat çeken ilk bildiri Kâzım Yetiş'e aittir. Edebiyatın bir gelenek olduğuna vurgu yapan Kâzım Yetiş, bildirisinde geleneğin Nazım Hikmet'in şiirlerine katkısını dikkatlere sunar. İlk önce Nazım Hikmet'in şiirlerini biçim olarak üç bölüme ayırır ve gelenekten beslenen Nazım Hikmet'in şiirlerini çalışmasına dâhil ederek şiirlerin gelenekten nasıl yararlandığını aktarır. Bu doğrultuda yazar, Nazım Hikmet'in "eski"ye her ne kadar savaş açtığını ve bununla mücadele ettiğini savunsa da aslında onun gelenekten kopmadığını birkaç şiirini tahlil ederek ortaya koyar. Şairin gerek ilk dönem şiirlerinde gerekse sonraki dönem şiirlerinde geleneğin çeşitli şekillerde karşımıza çıktığını belirten Yetiş, başta *Türk Köylüsü*, *Kore Türküsü*, *Tahirle Zühre Meselesi*, *Ninni*, *Kanto* başlıklı şiirlerini bu minvalde irdeler.

Sezai Karakoç'un Şiirinde Kur'an Ayetlerinin İzdüşümünü ve Nebilerin Soluğu (Mustafa Ayyıldız): Şairin şiirlerinde Kur'an öğretilerinin hangi şekil ve formda yer ettiğine dikkat çeken Mustafa Ayyıldız, Türk şiiri geleneğinin en belirleyici kaynağının Kur'an olduğuna vurgu yapar. Bu bildirideki şiir çözümlemelerinden yola çıkarak, Karakoç'un şiirlerinin Peygamberlere telmih ve çağrışımlarla derinleştiğini söyleyebiliriz.

Hilmi Yavuz'un Şiirlerinde Divan Edebiyatı İndeksi (Lale Qasımova): Lale Qasımova, Hilmi Yavuz'un şiirlerindeki Divan edebiyatına ait terim ve isimler indeksinin ortaya çıkartılarak değerlendirilmesi amacı taşıyan bu bildirisinde, öncelikle "gelenek" sözcüğünün anlamlarını farklı kaynaklarından yararlanarak ayrıntılı bir şekilde paylaşır ve geleneğin nesilden nesile aktarılan bir değer olduğu sonucuna varır. Sonrasında yazar, gelenek ile şiiri yan yana koyarak geleneğin şiir ve edebiyat açısından ne denli değerli olduğuna vurgu yapıp geleneğin Hilmi Yavuz'un şiirlerine etkisinden söz eder. Daha sonra şairin *Büyü'sün Yaz!* adlı eserindeki şiirlerde Divan edebiyatına ait terimleri ve kelimeleri listeler ve çözümlemesini yapar. Çalışmanın sonunda Hilmi Yavuz'un Batı kaynaklarından yararlandığı kadar Divan edebiyatında da yararlandığını görürüz.

Hüseyin Nihal Atsız'ın Şiirlerinde Devamlılık Unsuru Olarak Halk Şiirinin Etkisi (Kübra Mutlu): Bir gelenek olarak değerlendirilen Halk şiirinin Hüseyin Nihal Atsız'ın şiirlerine etkisini çalışmasına konu edinen Kübra Mutlu, şairin koşma ve varsağılardan oluşan on bir şiirini ele alır. Halk şiiri tarzında şiirlerin yazmasına Atsız'ın tarih bilincine verdiği önemden kaynaklandığını belirtir. Şairin halka fikirlerini dolaylamadan aktarmak için Halk şiiri

gelenegini seçipkendi ülküsünü, ideolojisini Halk şiiri gelenegine, söyleşine ve duyuş tarzına yerleştirebildiğini aktaran yazar, şairin bu tutumuyla dünü ve bugünü birleştirdiğini söyler.

Modern Anlatıda Gelenek Üzerine Sunulan Bildiriler

İnşânın Postmodern Terennümü: Suskunlar'da Klasik Anlatının İzleri (Ahmet Tanyıldız): Postmodern romanlarda yer alan geleneksel anlatı üzerine bildirisini bulunan Ahmet Tanyıldız, başta Tanzimat dönemiedebiyatçıları olmak üzere birçok Türk edebiyatçısının yeni edebiyat kurma endişesiyle gelenegë hücum ettiğini belirtir. Geleneksel anlatının Cumhuriyet dönemine kadar bir şekilde mevcudiyetini sürdürdüğünü ifade ettikten sonra bu durumun Postmodern romanlar için de geçerli olduğunu aktarır. İhsan Oktay Anar'ın *Suskunlar* romanını ele alan Tanyıldız, eserdeki klasik anlatıma dikkat çeker. Tanyıldız çözümlemesini oluştururken kurgusal niteliklere ve başlıklara dayanan bir çözümlene sistemi yerine, klasik anlatı gelenegine uygun olan bir yaklaşımı tercih eder. Anlatı üzerine tespitlerini yedi başlıkta inceleyen Tanyıldız, roman bölümlerinin ve karakterlerinin isimlendirme şekline; romandaki ses ahengine ve söz dizimine; romanın hikâyelendirme biçimi ile klasik anlatıdaki ifadelere dikkat çekerek yazarın özellikle bu noktalarda geleneksel anlatıdan yararlandığını ekler. Buradan hareketle gelenegë karşı çıkan Tanzimat ve Cumhuriyet dönemi sanatçılarının aksine postmodern romancıların gelenegë romanın beslendiği en önemli kaynak haline getirdiğini vurgular.

Metinlerarasılık Bağlamında Yeniden Kurgulanan Bir Arayış Yolculuğu: Doğu Anlatı Gelenegindeki Simurg Motifi ile Diğer Bazı Unsurların 'Uykuların Doğusu'na Aktarılma Biçimi (Özge Öztekin - Özleyiş Doğu): Postmodern romanda geleneksel anlatıya dikkat çeken bir diğer çalışma ise Özge Öztekin ile Özleyiş Doğu'nun hazırladığı bildiridir. Bildiri başlığında da anlaşılacağı üzere Hasan Ali Toptaş'ın *Uykuların Doğusu* adlı romanında gelenegın metinlerarası dönüşümü ile romana ne denli bir zenginlik kattığını ortaya koymaktadır. Yazarlar romanı, geçmişe ait motiflerin çağdaş olaylara aktarılma açısından dikkatlere sunarak metinlerarasılığa ait başlıklar altında incelemişlerdir. Çalışmanın amacı, birkaç katmandan oluşan romanda gelenegın yeni bir bağlamda nasıl yaratıldığına dairdir.

Gelenekten Geleceğe Sözlü Anlatı: Bamsı Beyrek'ten Kemal Atatürk'e (Şule Gezer): Şule Gezer bildirisinde, gelenegın anlatı üzerinde etkili olduğunu vurgulayarak belli formlarda devamlılığını sürdürdüğünü ifade eder. Gelenegın derinlemesine nüfuz ederek kalıplaşan anlatıların sebebini irdeleyen Gezer, sözlü edebiyatın içerisindeki yeniden şekil alan gelenegın geleceğe aktarıldığına vurgu yapar. Sözlü edebiyat geleneginde yer alan kahramanların yer değiştirdiğine değinir ve *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde yer alan bazı kahramanlarının hikâyeleri zamanla başka kişilere ve nihayetinde Mustafa Kemal Atatürk'e de atfedildiğini belirterek çalışmasının ana konusunu verir. Ele aldığı hikâyede Bey Böyrek adlı kahramanın kurnazlıkla düşmanı yendiğini ve benzer anlatının Arabacıbozköy'de Mustafa Kemal Atatürk'e de ithaf edildiğini söyler. Her iki anlatıda da düşmanı kurnazlıkla yenme durumu

söz konusu olduğunu tespit eden Gezer, halkın zihinlerinde derin izler bırakan hadiselerin unutulmadığı mesajını verir.

Yukarıda değindiğimiz gibi, Tanzimat sonrası metinlerde geleneği, özellikle Halk ve Divan edebiyatına ait unsurları tespit eden araştırmacılarımızın bildirimlerini tanıtmaya çalıştık. Gelenek, toplumsal hafızamızın yıkılmaz bir kalesidir. Özün değişmediği, değişenin sadece suret olduğunu yukarıdaki bildirimler sayesinde bir kez daha gördük. Bu tür kurultayların Türk dili, edebiyatı ve kültürü gelişimi açısından ne kadar önemli olduğunu belirtirken, modern bir dünyada geleneğe ilgi duyan okurların ve araştırmacıların oldukça faydalı bulacağı bir bildiri kitabı olduğunu söyleyebiliriz.